

Välisministeerium
Islandi väljak 1
15059 Tallinn, Eesti
e-post: vminfo@mfa.ee

Advokaadibüroo COBALT OÜ
Kawe Plaza, Pärnu mnt 15
10141 Tallinn, Eesti
E-post: mart.blondal@cobalt.legal

Saadetud e-posti teel

22.07.2025

Selgitustaotlus

Austatud Välisministeerium,

Advokaadibüroo COBALT esindab ettevõtjat, kelle nimel ja palvel esitame käesoleva selgitustaotluse.

Palume Välisministeeriumil vastata märgukirjale ja selgitustaotlusele vastamise ning kollektiivse pöördumise esitamise seaduse („MSVS“) § 2 lg 2 p-i 2 alusel esitatud õiguslase selgituse taotlusele seoses riigi üksuse asutuse selgitusega asutuse tegevuse aluseks olevate õigusaktide kohta. Selgitustaotluse sisuks on Välisministeeriumi õiguslik hinnang ja ministeeriumi tegevuse, täpsemalt sisevõrkude ja -teenuste nõuete aluseks olevate õigusaktide kohta õiguslase selgituse andmine.

Täpsemalt, kuivõrd Välisministeerium kui riigi üksuse asutus peab enda tegevuse raames kohaldama relevantseid Euroopa Liidu norme, palume selgitada riist- või tarkvara kasutusloa Eesti siseriikliku regulatsiooni ja selle seotust Euroopa Liidu õigusega. Juhul, kui Välisministeeriumi hinnangul on mõni muu valitsuse asutus sobilikum käesolevale selgitustaotlusele vastamiseks, palume taotluse sellisele asutusele edastada ja sellest meid teavitada.

Riist- või tarkvara kasutusluba on seotud elektroonilise side seaduse („ESS“) 8.peatükiga, kus on reguleeritud sideteenuse osutamiseks esitavad nõuded. ESS § 87³ lg 1 alusel ei tohi sideteenuse osutamisel sidevõrgus kasutatav riist- või tarkvara ohustada riigi julgeolekut, mistõttu lg 2 alusel esineb sideettevõtjal kohustus TTJA-d teavitada kasutatavast riist- või tarkvarast ja taotleda vastavat kasutusluba (lg 3). Elektroonilise sidega seonduv on reguleeritud see-eest ka Euroopa Liidu tasandil, täpsemalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2018/1972 („Direktiiv“), millega kehtestatakse Euroopa elektroonilise side seadustik¹.

Selgitustaotluse ese

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2018/1972, 11. detsember 2018, millega kehtestatakse Euroopa elektroonilise side seadustik.
Arvutivõrgus kättesaadav siin: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=CELEX:02018L1972-20241018>

Välisministeerium on koostanud dokumendi, kus on antud muuhulgas ülevaade Eesti seisukohtade kaitsmist Euroopa Liidu Kohtus². Üks nendes kohtuasjadest, mida Välisministeerium käsitles, oli pooleliolev kohtuasi C-354/24 *Elisa Eesti*, kus Tallinna Halduskohus on Euroopa Kohtult küsinud mitu eelotsuse küsimust. Eesti on Euroopa Kohtule enda seisukoha Välisministeeriumi dokumendi järgi esitanud.

Välisministeeriumi dokumendi järgi on Eesti seisukohaks järgnev: „riigisisesed õigusnormid kuuluvad küll direktiivi 2018/1972 kohaldamisalasse, kuid ei ole selle ega muude EL-i õigusnormidega vastuolus“ (lk 17, p 8).

Kuivõrd Välisministeerium on oma tegevuses samuti seotud Euroopa Liidu õigusega, palume selgitustaotluses täiendavat põhjendust ESS-i ja Direktiivi õiguslike vahekordade osas. Täpsemalt:

1. Esiteks paluksime selgitada, mis õiguslikel ja faktilistel alustel on jõutud seisukohani, et ESS-i relevantssed normid kuuluvad Direktiivi kohaldamisalasse. Kuna ESS § 87³ on üles ehitatud eeldusest, et riist- ja tarkvarad sideteenustes võivad olla potentsiaalne julgeoleku risk, siis on see riiklikult rohkem reguleeritud. Seega, palun täpsustage, kuidas suhestub Eesti kui liikmesriigi ja EL pädevused julgeoleku ja sideteenuste valdkonnas. Kuivõrd Euroopa Liidu Lepingu³ („ELL“) artikli 4 lg 2 alusel on Euroopa Liidul kohustus austada liikmesriigi põhifunktsioone, rõhutades, et eelkõige riigi julgeolek jääb iga liikmesriigi ainuvastutusse, siis kuidas võeti seda arvesse seisukoha, et riigisisesed õigusnormid kuuluvad direktiivi 2018/1972 kohaldamisalasse, loomisel.
2. Teiseks ja eelneva küsimuse jätkuks - Direktiivis esineb keeld piirata elektroonilise side võrkude ja teenuste pakkumise vabadust artikli 12 lõike 1 tähenduses. Õiguslase selgituse taotluses palume täpsustada, millisest seisukohast ja millistel kaalutlustel ollakse lähtunud leides, et puudub vastuolu mõlema EL õigusakti osas – nii ELL artikli 4 lõike 2 (riigi julgeoleku ainuvastutuse) kui ka Direktiivi artikli 12 lõike 1 (keelu osas piirata elektroonilise side pakkumise vabadust). Nende kaalutluste põhjal palun selgitada, kuidas see suhestub ESS-i rakendamisesse – mis ulatuses ja põhjustel on Eestil diskretsioon ning mil määral on see EL õiguse tasemel ära reguleeritud. Selle valguses – olukorras, kus riigi seisukohaks on, et julgeoleku kaalutlustel elektroonilise side võrkudele piirangute seadmine on liikmesriigi ainupädevuses (kas ELL art 4 lg 2, Euroopa Liidu Toimimise lepingu⁴ art 36 või muu relevantse normi alusel), kas antud diskretsioon on Eesti suhtes piiramatult või esinevad asjaolud, nt täitevvõimule liigse diskretsiooni andmine ja seeläbi proportsionaalsuse põhimõtte rikkumine, mispuhul julgeoleku kaalutlustel piirangute seadmine langeb siseriiklikust pädevusest välja ja nii olles siiski vastuolus EL õigusnormidega.
3. Täiendavalt piirangute kaalutluste osas - kuidas on tõlgendatud Direktiivi artikli 12 lõike 1 keeldu ESS-i riist- ja tarkvara kasutusloa kohustuse osas, olukorras, kus vajalik võib olla enne kohustuse kehtestamist teavitada Euroopa Komisjoni. Kas teavitamiskohustuse rikkumise korral esineks Välisministeeriumi hinnangul kohustus jätta riigisisesed õigusnormid kohaldamata?

² Välisministeerium. „Ülevaade Eesti osalemisest Euroopa Liidu Kohtu ja EFTA kohtu menetlustes, Eesti vastu algatatud rikkumismenetlustest ning Projekti „EU PILOT“ päringutest aastal 2024“

Arvutivõrgus kättesaadav siin: <https://vm.ee/media/9148/download>

³ Euroopa Liidu leping.

Arvutivõrgus kättesaadav siin: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX%3A12016M%2FTXT>

⁴ Euroopa Liidu toimimise leping.

Arvutivõrgus kättesaadav siin: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A02016E%2FTXT-20250315>

4. Eraldiseisvalt paluks õigusliku selgitust olukorrale, kus riist- või tarkvara, mis oli sidevõrgus enne selgitustaotluse esemeks oleva meetme (loakohustuse) kehtestamist olemas, antaks meetme jõustumisel kasutusluba lühemaks ajaks, kui on sell riist- või tarkvara kasulik eluiga – kas sellisel juhul ollakse hinnangul, et riik omandab justkui kasutusloa lõppemisel riist- või tarkvara õiguspäraselt, mispuhul tekiks isikule kahju hüvitamise nõue? Kui ollakse seisukohal, et nõue esineb, siis selgitage palun, mil määral oleks kirjeldatud olukorra puhul tegemist omandi äravõtmisega Euroopa Liidu põhiõiguse harta⁵ artikli 17 lõike 1 II lause tähenduses.

Selgitustaotluse alus

Selgitustaotlus on esitatud MSVS § 2 lg 2 p-i 2 alusel, mille alusel võib isik pöörduda adressaadi poole õiguslase selgituse andmiseks. Selgitustaotluse adressaat on MSVS § 2 lg 4 alusel riigiasutus, milleks käesoleva taotluse puhul on Välisministeerium. Õiguslase selgituse andmine eeldab MSVS § 3 alusel muuhulas, et adressaat annab selgituse asutuse tegevuse aluseks olevate õigusaktide kohta. Leiame, et Välisministeeriumil esineb kohustus Euroopa Liidu õiguse norme, mis on selgitustaotluse esemeks, kohaldada, mistõttu on tegemist asutuse tegevuse aluseks olevate õigusaktide kohta.

Adressaadil esineb MSVS § 5 lg 1 alusel vastamiskohustus ning puudub ükski lg 9 p-des välja toodud vastamise loobumise alustest. Taotluse puhul on tegemist õiguslase selgituse taotlusega, mis oma sisult erineb MSVS § 2 lg 2 p-s 2 defineeritud selgitustaotlusega. Kuivõrd esineb erinevus taotluse sisu ja adressaadi kohustatud tegevuse osas (taotletakse spetsiifilist õiguslast selgitust, mitte üldisemat teabe analüüsi), mida taotluse esitaja ei ole eelneva aasta jooksul esitanud. Seega ei ole alust adressaadil keelduda MSVS § 5 lg 9 p-i 8 alusel.

Eelnevast tulenevalt palume Välisministeeriumil vastata esitatud õiguslase selgituse taotlusele e-postile mart.blondal@cobalt.legal

Lugupidamisega

/digitaalselt allkirjastatud/

Mart Blöndal

Vandeadvokaat

⁵ Euroopa Liidu põhiõiguste harta.
Aruvõrgus kättesaadav siin: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=CELEX:12016P/TXT>